

Klimata un enerģētikas ministrija

Aktualitātes pielāgošanās klimata pārmaiņām likumdošanas jomā, reģionu un pašvaldību loma un pienākumi

2023.gada 15.februāris

Kristīne Zommere-Rotčenkova

Klimata pārmaiņu un adaptācijas politikas nodaļas
vecākā eksperte

Klimata un enerģētikas ministrija

ES klimata politika un mērķi

- **Eiropas zaļais kurss** (2019) – ilgtspējīga izaugsme, klimata un vides izaicinājumus iespēja un nevis izaicinājums, taisnīga un iekļaujoša pāreju visiem.
- **Eiropas Klimata likums** (2021) – klimatneitralitāte līdz 2050.gadam.
- **Fit for 55** jeb «gatavi mērķrādītājam 55%» (2021):

Tiesību aktu pakotne, kuras mērķis ir īstenot Eiropas Savienības kopējo mērķi līdz 2030.gadam samazināt SEG emisijas par vismaz 55% salīdzinājumā ar 1990.gadu, kā arī veicināt virzību uz ES klimatneitralitāti 2050.gadā.

- Eiropas Savienības **Pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģija (2021)**: «Ikvienu jaunu investīciju un rīcībpolitikas lēmumu vajadzētu pieņemt klimatiski informēti (*climate-informed*) un atbilstoši nākotnes situācijai (*future-proof*)». Stratēģijas mērķis – klimatnoturīga ES līdz **2050.gadam** (viedāka, sistēmiskāka un ātrāka pielāgošanās).

Klimata un enerģētikas ministrija

Latvijas klimata politika un mērķi

- Latvija ir apņēmusies būt **klimatneitrāla līdz 2050.gadam.**
- Latvijai līdz 2030. gadam būs jāsamazina SEG emisijas par **17%.**
- Visām nozarēm un visiem pārvaldības līmeņiem, ieskaitot **pašvaldībām un plānošanas reģioniem,** ir jāsniedz ieguldījums Latvijas klimata politikas mērķu sasniegšanā.

Klimata un enerģētikas ministrija

Klimata politikas plānošanas dokumenti (I)

Nacionāla līmeņa klimata pārmaiņu politikas plānošanas dokumenti:

- Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam
- Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam
- Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam
- Vides politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam
- Klimata likums (projekts: 2023./2024.)

Klimata un enerģētikas ministrija

Klimata politikas plānošanas dokumenti (II)

Reģionālā līmeņa klimata politikas plānošanas dokumenti:

➤ Reģionālās attīstības likums (21.03.2002.)

Plānošanas reģiona kompetence ir nodrošināt reģiona attīstības plānošanu, koordināciju, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību, t.sk.:

- Noteikt reģiona **ilgtermiņa attīstības pamatprincipus, mērķus un prioritātes**;
- Sadarbībā ar pašvaldībām un valsts pārvaldes iestādēm **izstrādāt ilgtermiņa un vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentus** (teritorijas plānojumu un attīstības programmu) un vadīt un uzraudzīt to ieviešanu;
- **Izstrādāt un īstenot projektus** reģionālās attīstības atbalsta pasākumu ietvaros.

➤ **Ilgtermiņģas enerģētikas un klimata rīcības plāns** Eiropas Pilsētu mēru pakta ietvaros. Dalība Eiropas Pilsētu mēru paktā un ilgtermiņģas enerģētikas un klimata rīcības plāns kalpo par atbalsta instrumentu sekmīgākai ārējā finansējuma piešķastei ēku energoefektivitātes uzlabošanai, atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ieviešanai, kā arī enerģijas krīzes un energonabadzības izaicinājumu risināšanai.

Klimata un enerģētikas ministrija

Latvijas Vides politikas pamatnostādnes 2021. -2027.gadam

Latvijas Vides politikas pamatnostādnes 2021. -2027.gadam (2022) - nacionālas vides politikas ietvars un nosaka vides politikas mērķus. Klimata pārmaiņu jomā ir izvirzīti divi apakšmērķi:

1. nodrošināt Latvijas virzību uz **klimatneitralitātes** sasniegšanu
2. veicināt **klimatnoturīgumu** un **pielāgošanos** klimata pārmaiņām.

PR3.2. Politikas rezultāts: Veicināts klimatnoturīgums un pielāgošanās klimata pārmaiņām

Rezultatīvais rādītājs (RR)	Datu avots	Mērvienība	2024. gads	2027. gads
3.2.1. Izstrādātas un pilnībā vai daļēji ieviestas pašvaldību pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģijas	VARAM	skaits	Visām piekrastes pašvaldībām	Visām Latvijas pašvaldībām
3.2.4. Iedzīvotāji, kuriem ir pieejama jauna vai uzlabota "zaļā" infrastruktūra	VARAM	skaits	6 000	18 000

Klimata un enerģētikas ministrija

Klimatneitralitāte

- Latvijas **klimatneitralitātes stratēģija** paredz 100% samazināt SEG emisijas līdz 2050. gadam, nesamazināmās SEG emisijas kompensē piesaiste ZIZIMM sektorā.
- **Oglekļa mazietilpīga attīstība** (OMA) ir veids kā sasniegt klimatneitralitāti.
- Divas **pamatpieejas** klimatneitralitātes sasniegšanai:
 - Tehnoloģiskie risinājumi;
 - Dzīvesveida maiņa.
- Iespējamie **risinājumi** OMA nodrošināšanai:
 - Pētniecība un inovācija oglekļa mazietilpīgās tehnoloģijās;
 - Visaptveroša energoefektivitāte;
 - Ilgtspējīga enerģētika;
 - Resursefektīvs un videi draudzīgs transports;
 - Ilgtspējīga zemes apsaimniekošana un lauksaimniecība;
 - Ilgtspējīgs patēriņš un ražošana.

Klimata un enerģētikas ministrija

Klimatneitralitāte, plānošanas reģioni un pašvaldības

- Pilsētas un novadi dod ieguldījumu **klimata pārmaiņu mazināšanā, apzinoties savu faktisko radīto ietekmi** uz klimata pārmaiņām, kā arī savu izšķirošo lomu valsts SEG emisiju mērķu sasniegšanā.
- Pašvaldības aktīvi piedalās dažādās pašmāju un starptautiskās “**pašvaldības mācās no pašvaldībām**” iniciatīvās, apzinoties savas iespējas klimata pārmaiņu mazināšanā, kā arī izvirzot ambiciozus SEG mērķus un savstarpēji daloties pieredzē to sasniegšanai.
- Pašvaldības plāno un īsteno tādus **teritoriālplānošanas** pasākumus, kas veicina vispusīgi organizētu un kompleksu pilsētu apkaimju izveidi.
- **Transporta infrastruktūra** pilsētās un novados ir vieda un optimizēta
- Pilsētvide ir vieda, tiek izmantoti **digitāli** risinājumi.
- Pilsētvide ir elastīga, pilsētai kā sistēmai piemīt **augstas pretošanās spējas**, piedzīvojot dažādus antropogēnus un dabiskus satricinājumus.
- Ir attīstījusies lokālo **AER** ne-emisiju tehnoloģiju izmantošana pilsētvidē.

Klimata un enerģētikas ministrija

Klimatnoturība

Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmā līdz 2030.gadam (MK rīkojums Nr. 380, 17.07.2019.)

- Plāna **virsmērķis** - samazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu.
- **Stratēģiskie mērķi**, lai sasniegtu virsmērķi:
 1. **Cilvēku** dzīvība, veselība un labklājība, neatkarīgi no dzimuma, vecuma un sociālās piederības, ir pasargāta no klimata pārmaiņu nelabvēlīgas ietekmes;
 2. **Tautsaimniecība** spēj pielāgoties klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un izmantot klimata pārmaiņu sniegtās iespējas;
 3. **Infrastruktūra** un **apbūve** ir klimatnoturīga un plānota atbilstoši iespējamajiem klimata riskiem;
 4. Latvijas **daba** un **kultūrvēsturiskās vērtības** ir saglabātas un klimata pārmaiņu negatīvā ietekme uz tām - mazināta;
 5. Ir nodrošināta **zinātniskajā argumentācijā balstīta informācija**, tai skaitā monitorings un prognozes, kas veicina pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektu integrēšanu nozaru politiku un teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, kā arī sabiedrības informēšanu.

Klimata un enerģētikas ministrija

Klimatnoturība, plānošanas reģioni un pašvaldības

- **Plānošanas reģioniem un pašvaldībām ir ļoti būtiska loma pielāgošanās plāna mērķu sasniegšanā un pasākumu ieviešanā**, gan sadarbojoties ar citām institūcijām, gan kā galvenajām iesaistītajām pusēm, piemēram:
 - Integrēt visu līmeņu **teritoriju attīstības plānošanas** un **nozaru politikas** dokumentu izstrādē un aktualizācijā klimata pārmaiņu aspektus, to ietekmes mazināšanas un pielāgošanās jautājumus;
 - Izstrādājot **attīstības programmas**, nodrošināt detalizētu rīcību un nepieciešamo pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumu iekļaušanu.
- Pašvaldības ir aicinātas iesniegt informāciju par **realizētajiem pielāgošanās projektiem** datu bāzē:
<https://klimatam.lv/informacijas-kratuve/pielagosanas-klimata-parmainam-pasakumu-datu-baze/>

Klimata un enerģētikas ministrija

Pielāgošanās pasākumu piemēri

- Uzlabot **agrīnās brīdināšanas** un prognozēšanas sistēmas, lai brīdinātu par ekstrēmiem laikapstākļiem
- Veicināt tādu apstādījumu veidošanu pilsētvidē, kas rada **noēnojumu**
- Uzlabot **lietus kanalizācijas sistēmas** un caurtekas pilsētās
- Izstrādāt vadlīnijas kuģošanas līdzekļu **ostām un pietātnēm** par pielāgošanos potenciālo **jūras uzplūdu** un citiem klimata pārmaiņu radītajiem apdraudējumiem atbilstoši aktuālākajiem klimata pārmaiņu scenārijiem
- Veicināt publiskā sektora un lielāko uzņēmumu ēkās tādu materiālu un tehnoloģiju izmantošanu, kas **pasargā ēkas no siltuma uzkrāšanas**, lai samazinātu kondicionēšanas sistēmu uzstādīšanas un lietošanas nepieciešamību
- **Atjaunot** meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko **būvju projektēšanas aprēķinos iekļauto** meteoroloģisko un hidroloģisko raksturlielumu (sezonām raksturīgie noteces slāņi ar noteiktu atkārtotānos varbūtību, noteces moduli, ikgadējās gadu vidējās noteces slāņa u.tml.) vērtības

Klimata un enerģētikas ministrija

Pielāgošanās pasākumu piemēri

- Izstrādājot pašvaldību attīstības programmas, nodrošināt detalizētu rīcību un nepieciešamo **pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumu iekļaušanu**
- Izvērtēt, kādi pasākumi Baltijas jūras krasta **erozijas mazināšanai un krasta stiprināšanai ir lietderīgi** un nodrošināt pasākumu īstenošanu jūras krastu stiprināšanai, kur tas ir prioritāri nepieciešams un lietderīgi, ņemot vērā klimata pārmaiņu scenārijus
- Integrēt visu līmeņu **teritoriju attīstības plānošanas un nozaru politikas dokumentu** izstrādē un aktualizācijā klimata pārmaiņu aspektus, to ietekmes mazināšanas un pielāgošanās jautājumus
- Izstrādāt **uzplūdu prognozes** visām republikas **pilsētām**, kuru administratīvās teritorijas robežojas ar jūru
- Nodrošināt, ka, izstrādājot **pilsētu teritoriālos plānus** (ielas/zonas līmeņa) tiek ņemti vērā klimatnoturīgas attīstības aspekti

Pielāgošanās plāns un pielikumi pieejami šeit:

<https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

Klimata un enerģētikas ministrija

Metodiskie ieteikumi pašvaldībām klimata pārmaiņu politikas jomā

- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir izstrādājusi metodiskos ieteikumus pašvaldībām klimata pārmaiņu politikas jomā.
- Metodiskie ieteikumi ir praktisks materiāls, kas paredzēts plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību politiķiem un attīstības plānošanā iesaistītajām personām.

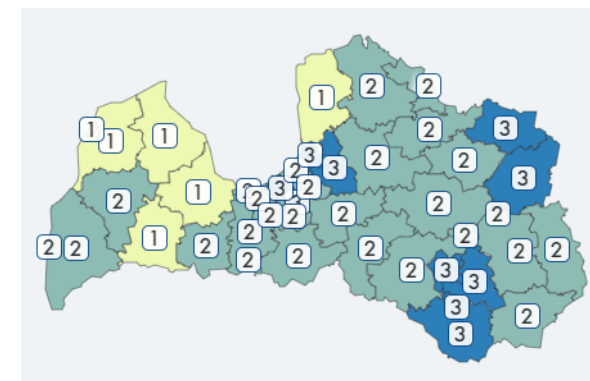
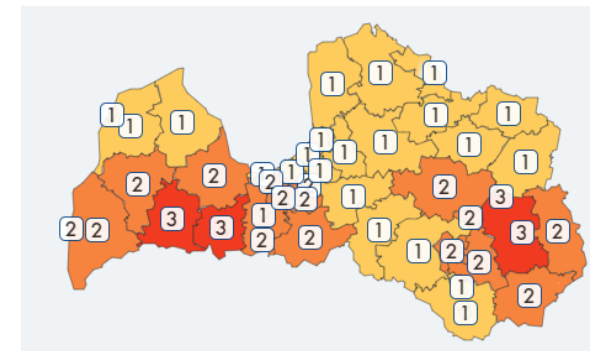
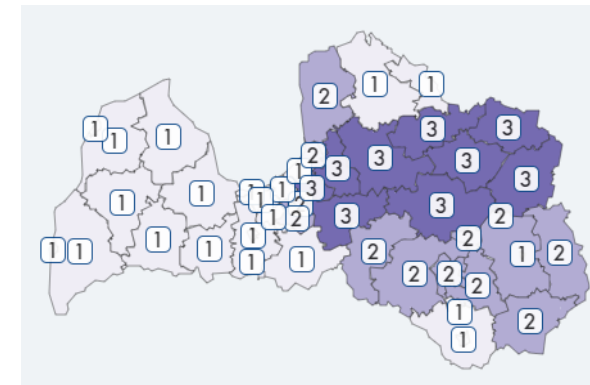
<https://www.varam.gov.lv/lv/media/33524/download?attachment>

Klimata un enerģētikas ministrija

Pašvaldību klimata profili

- Informācija par katra Latvijas novada un valstspilsētas ar atsevišķu pašvaldību klimatiskajiem rādītājiem balstoties uz LVGMC meteoroloģiskajiem novērojumiem un nākotnes klimatiskajiem modeļiem.
- Kā pielietot klimata profilu informāciju?
- Plašāk skatīt:
https://klimats.meteo.lv/pasvaldibu_apskati/

Klimata un enerģētikas ministrija

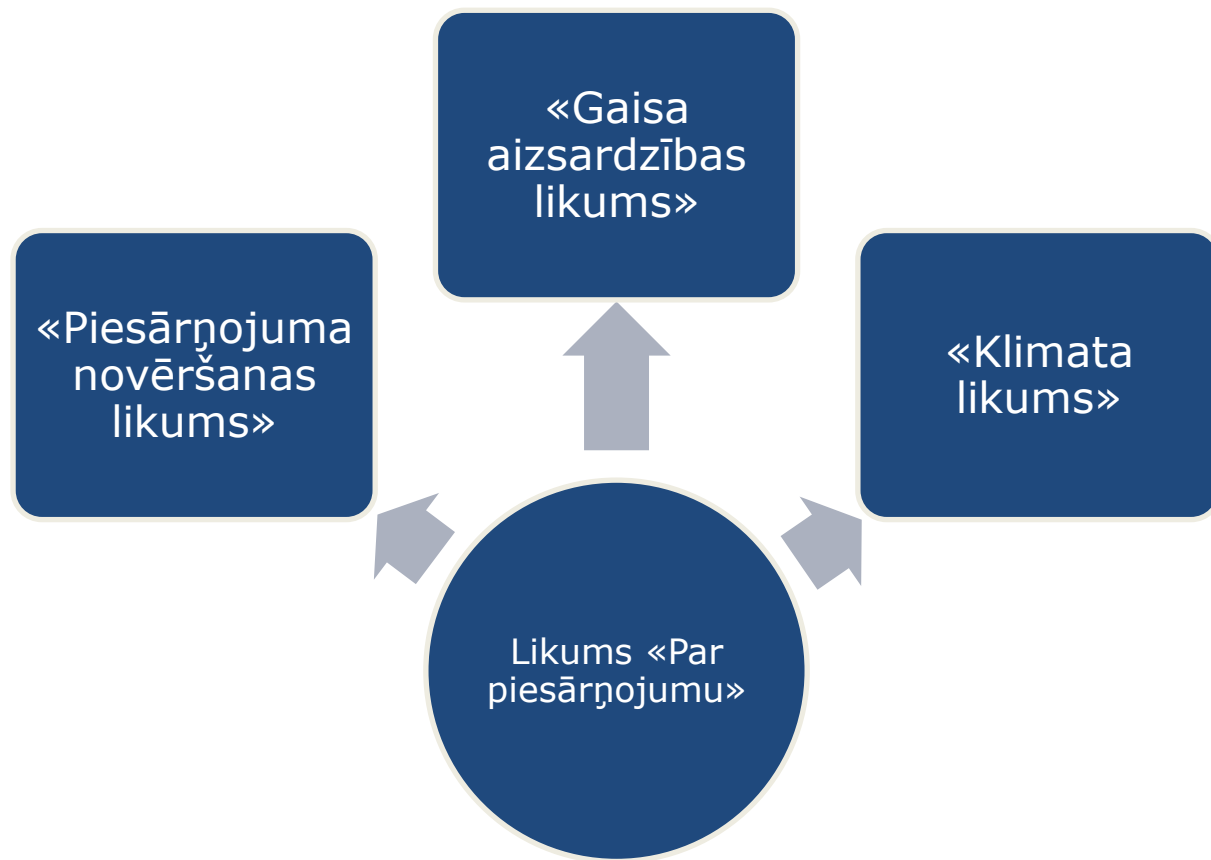
Likumprojekts "Klimata likums"

Tas tiek izstrādāts **ar mērķi pilnveidot klimata pārmaiņu politikas jomas juridisko ietvaru**, izveidojot regulējumu, kas ietvertu visus būtiskākos klimata politikas nosacījumus vienuviet:

- tiek apvienotas tiesību normas, kas izriet no likuma «Par piesārņojumu» un likuma «Par Latvijas dalību Kioto protokola elastīgajos mehānismos».
- tiek iekļautas jaunas tiesību normas, virzībā uz klimatneitralitāti un klimatnoturības veicināšanu.

Likumprojekts **iet kā pakotne vienlaicīgi ar vides aizsardzības jomas likumiem**, jo plānots pilnībā atcelt likumu «Par piesārņojumu».

Likumprojektu varētu pieņemt 2023. gada nogalē / 2024. gada sākumā

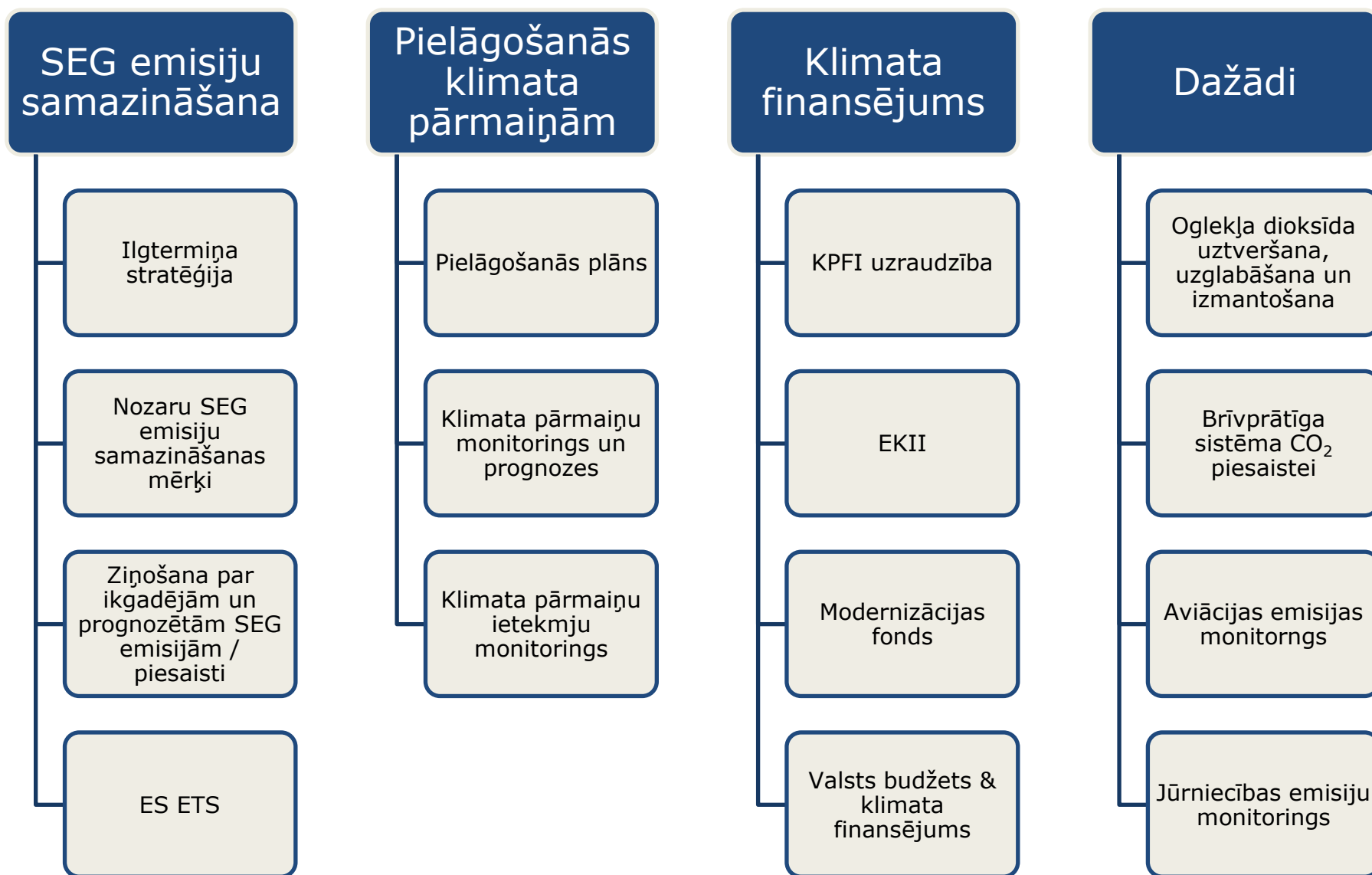

Klimata un enerģētikas ministrija

Likuma mērķis:

klimata pārmaiņu ierobežošana un klimatnoturīguma veicināšana Latvijā, lai sasniegtu klimatneitralitāti ne vēlāk kā 2050. gadā.

Klimata un enerģētikas ministrija

Klimata likums, plānošanas reģioni un pašvaldības

- Likumprojekts «**Klimata likums**» ir izstrādāts, lai pilnveidotu un aktualizētu klimata politikas regulējumu, nosakot visus politikas īstenošanai nepieciešamos nosacījumus vienuviet.
- **Likuma IX nodaļa nosaka plānošanas reģionu un pašvaldību kompetenci** klimata politikas plānošanā un īstenošanā.
 - **nepieciešams,** lai īstenotu Latvijas saistības klimatneitralitātes un klimatatnoturības sasniegšanā un lai pilnvērtīgi ziņotu par saistību izpildi.
- Paredzēts, ka **plānošanas reģioni** plānošanas dokumentos nosaka **mērķus, prioritātes un nosacījumus** klimata pārmaiņu jomā.
- **Pašvaldības** to ilgtspējīgas attīstības stratēģijās, attīstības programmās un teritorijas plānojumos paredz un īsteno klimata pārmaiņu samazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām **pasākumus**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

2021. – 2027. gada Eiropas Savienības finanšu plānošanas periods

2.1.3.SAM Veicināt pielāgošanos klimata
pārmaiņām, risku novēršanu un noturību
pret katastrofām:

- pasākums 2.1.3.1. [Pašvaldību
pielāgošanās klimata pārmaiņām](#);
- pasākums 2.1.3.2. [Nacionālas nozīmes
plūdu un krasta erozijas pasākumi](#)

“lai īstenotu Eiropas Savienības kohēzijas politikas
programmas 2021.–2027.gadam 2.1.3.1.pasākuma
“Pašvaldību pielāgošanās klimata pārmaiņām”
prasības un pretendētu uz finansējumu, pašvaldībai
attīstības **programmas** ietvaros jāiekļauj
pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģija
(attīstības programmas atsevišķa sadaļa, piem., kā
investīciju plāna pielikums^[1])”.

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Savienības
strukturārfondi un
Kohēzijas fonds

Atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr. 628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas
attīstības plānošanas dokumentiem” 73.punktam rīcības plānu un investīciju plānu aktualizē ne retāk kā
reizi gadā, ievērojot pašvaldības budžetu kārtējam gadam. Aktualizēto rīcības plānu un investīciju plānu
apstiprina ar domes lēmumu un ievieto sistēmā.

Klimata un enerģētikas ministrija

Semināri plānošanas reģioniem un pašvaldībām

2023. gada 2. pusgadā

- **1 informatīvs seminārs** par izstrādāto e-mācību kursu «Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām»
- **4 reģionālie semināri** par izstrādātajiem reģionālajiem klimata rādītājiem
- **1 reģionāls seminārs** par līdzšinējām klimata pārmaiņām un atjaunotajiem nākotnes klimata scenārijiem Latvijai līdz 2100. gadam
- **1 reģionāls seminārs** par veiktajiem uzlabojumiem agrīnās brīdināšanas sistēmā
- **1 seminārs** par izstrādāto krasta erozijas novērtējumu
- **6 apmācību semināri** par veiktajiem pētījumiem klimata aspektu integrācijai nozaru (investīciju projekti, apdrošināšana, ilgtspējīgs finansējums, ēku būvniecība, ceļu un dzelzceļu būvniecība, teritorijas attīstības plānošana) politikās

2024. gada 1. ceturksnī

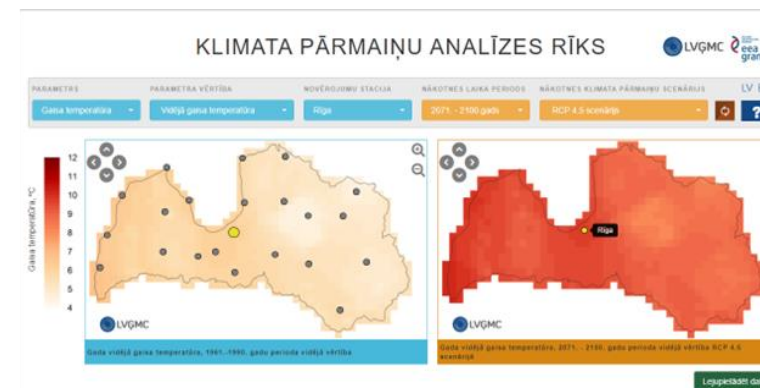
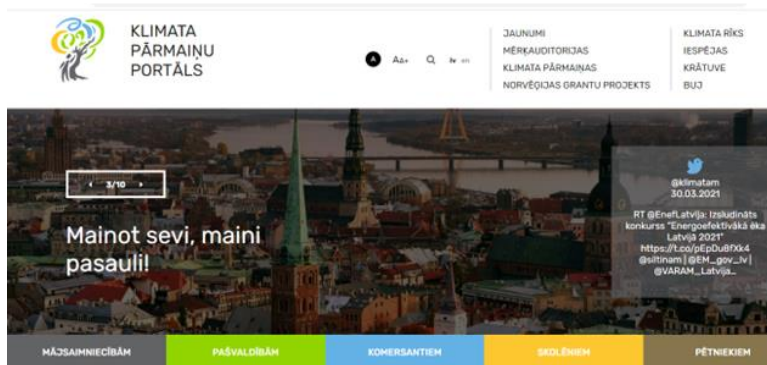
- NFI 2014.-2021. gada perioda programmas "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" iepriekš noteiktā PROJEKTA "KLIMATA PĀRMAIŅU POLITIKAS INTEGRĀCIJA NOZARU UN REĢIONĀLAJĀ POLITIKĀ" **noslēguma konference**

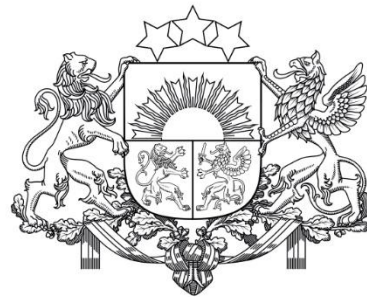

Klimata un enerģētikas ministrija

Kur meklēt informāciju?

- Jaunami klimata politikā: VARAM tīmekļvietne un <https://klimatam.lv/> portāls
- Sociālie mediji: twitter konts [@klimatam](https://twitter.com/klimatam)
- Informāciju par klimata pārmaiņām varat iegūt arī LVĢMC izstrādātajā Klimata portālā un rīkā: <https://www4.meteo.lv/klimatariks/>
- Jaunākā zinātniskā informācija pieejama Starpvaldību klimata pārmaiņu paneļa tīmekļvietnē: <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>
- Eiropas klimata politikas un klimata dati pieejami Eiropas Vides aģentūras tīmekļvietnē: <https://www.eea.europa.eu/>

Klimata un enerģētikas
ministrija

Paldies par uzmanību!